

נירוח מקיף של "החזון הארבעה-עשר לדניאל"

תאריך הפקה: 2025-07-04

תוכן עניינים

מבוא: הצגת החיבור והקשרו

גוף העבודה: נירוח טקסטואלי צמוד

עמוד 000: מבוא העורך וחזון ארבע החיות (הקדמה)

עמוד 001: פירוט חזון החיים ופרשן הראשון

עמוד 002: נבואות על מלכי ישמעאל (מלכים 14-10)

עמוד 003: המשך רשות המלכים (18-15) והסוכסוכים הפנימיים

עמוד 004: המלך התשעה-עשר ועלית הטורקים

עמוד 005: המלחמה הגדולה, גוג ומגוג, והאנטיכריסט

עמוד 006: שיא החזון, קץ הרשע והגאולה

סיכום ומסקנות

מבוא: הצגת החיבור והקשרו

העבודה הנוכחית עוסקת בניתוח טקסט ייחודי המכונה "החזון הארבעה-עשר לדניאל". בפתח הדברים, חיוני להבהיר כי אין מדובר בחלק מספר דניאל המקראי הקאנוני, ואף לא בפרק י"ד המוכר מן הספרים החיצוניים, המספר את סיפור "בל והתנין". החיבור שלפנינו הוא יצירה פסאודואpigrafית מאוחרת, המייחסת לדניאל אף נכתבת מאות שנים לאחר זמנו. היא מהווה פרשנות ורחבה אפוקליפטית על חזונות דניאל המקוריים, תוך התאמתם למציאות פוליטית ותאולוגית חדשה.

הקשר ההיסטורי של החיבור הוא ככל הנראה מצרים בתקופה שלאחר הכיבוש האסלאמי, החל מהמאה השביעית לספירה ואילך. עדויות לכך פזורות לאורך הטקסט, ובראש האזכורים המפורטים ל"בני ישמעאל" (بني اسمעיל) כשליטי הארץ, ולאחר מכן הופעתם של "טורקים" (التركي) ככוח צבאי חדש. החיבור משקף את עולמה של קהילה נוצרית, ככל הנראה קופטית, החיה תחת שלטון מוסלמי. קהילה זו מנסה לפענה את מציאותה, את סבליה ואת תקוותיה לגאולה באמצעות הכללים, הסמליים והשפה של הספרות האפוקליפטית המקראית, ובראשה ספר דניאל.

מקור הטקסט הוא כתוב יד בערבית, אשר פורסם ותרגם לגרמנית על ידי החוקר גיאORG גראף בשנת 1916, תחת הכותרת "מלכות הישראלים בספר דניאל הקופטי" (Das Reich der Ismaeliten im koptischen Danielbuch). מתודולוגיית העבודה התבבס על ניתוח צמוד של טקסט זה, עמוד אחר עמוד, תוך הצגת הטקסט המקורי, תרגומו לעברית בסגנון תקופתי, וביאור פרשני מكيف שיאיר את משמעותו ההיסטורית, התאולוגיות והספרותיות.

גוף העבודה: ניתוח טקסטואלי צמוד

עמוד 000: מבוא העורך וחיזון ארבע החיות (הקדמה)

א. הטקסט המקורי (פסוקים 1-7)

الروايا الرابع عشر

- (1) وف السنة الثالثة لكيرس الفارسي الذى صار ملكا على بابل اعلن قول لدانيال
الذى اسمه بلطشاصر والقول حق
(2) انا دانيال صمت احدى وعشرين يوما الى المساء لم اكل لحم ولم اشرب خمر
ولم اتدهن بزيت
(3) كان منى انى واقف على نهر الدجلة فاعلن لى امر
(4) فرأيت واذا اربعة رياح السماء تضرب في البحر الاعظم
(5) وابصرت اربعة وحوش طلعن من البحر مخوفين جدا
(6) والوحش الاول يشبه لبوة وله اجنحة كاجنحة نسر وفيما انا انظر قلعت اجنته
واعطى قلب انسان ووقف على قدميه
(7) والوحش الثاني يشبه جسد انسان وكان مخوف جدا وهو واقفا جانبا وفيما انا
ناظرا اليه كسرت اضلاع من فيه...

ב. תרגום לעברית (בסגנון תקופתי)

ח'זון בארכעה עשר.

- (1) ובשנת שלוש לכורך הפרק השלישי אשר מלך על בבל, נגלה דבר לדניאל אשר שמו בלטשאצר,
ובדבר אמת.
(2) אני דניאל צמתי עשרים ואחד יום עד בערב, ליום לא אכלתי אין לא שתיתי ובשם לא
סכתה.
(3) היה בהזיה עוזיד על נפר בדגלה (החידקל), ונגלה לי דבר.

- (4) **וְאֶרְאָה וְהִגֵּה אֶרְבַּע רֹוחֹת שְׁמִים מִפְּנֵת בַּיִם הַגָּדוֹלָה.**
- (5) **וְאֶבְחַן בְּאֶרְבַּע חִזּוֹת עֲוֹלֹת מִן הַיּוֹם, מִפְּלֹות אֵימָה מִאֵד.**
- (6) **וְפִמְתֵּחַ קְרָא שׁוֹגָה דָּמָה לְלִבְיאָה וְלָה כְּנָפִים כְּכָנָפִי גַּשְׁר, וּבָעוֹד אֲנִי מַבִּיט נַתְלָשׁו כְּכָנָפִים וְגַטְנוּ לְה לֵב אָנוֹשׁ וְעַמְדָה עַל בְּגַלְיָה.**
- (7) **וְפִמְתֵּחַ פְּשָׁנָה דָּמָה לְגֻוף אָדָם וּקְיָמָה נַוְכָּאָה מִאֵד, וְהִיא עַמְדָה עַל צְדָה, וּבָעוֹד אֲנִי מַבִּיט אֶלְيָה נְשָׁבָרו אֲלֹעָות מִפִּי...**

ג. ביאור ופרשנות

הערות מבארות

- 1. מסגרת החזון:** המחבר פותח את חיבורו באמצעות שילוב של שתי מסגרות התגלות מספר דניאל המקראי. המסגרת הcronologית ("שנת שלוש לכורש") והכנה הרווחנית (צום של 21 יום) לקוחות מדニאל פרק י', פסוקים א'-ג'. לעומת זאת, המסגרת הגאוגרפית ("על נהר הדגלה") והתוכן המרכזי (ארבע חיות העולות מן הים) לקוחים מדニאל פרק ז', פסוקים ב'-ג'. ערבות זה ועוד להעניק לחיבור החדש סמכות מקראית, כאשר הוא המשך ישיר ואונטני של חזונות דניאל.
- 2. החיה הראשונה:** התיאור של החיה הראשונה כ"לביאה" (לְבִיאָה) עם כנפי נשר מקביל באופן ברור לחיה הראשונה בדניאל ז', ד', המתוארת כ"אריה" (כְּאַרְיָה). השינוי הקל מ"אריה" ל"לביאה" הוא זניח, והדיםוי הכללי של מלכת בבל נשמר. גם כאן, כמו במקור המקראי, החיה עוברת תהליך של "האנשה" – כניפה נתלהות וניתן לה לב אנוש.
- 3. הערות העורף:** בחלקו העליון של העמוד המקורי מופיעות העורותיו של העורף הגרמני, גיאORG גרף. הוא מצין כי העربية בכתב היד היא "וּלְגָרִית" (עוממית) ואינה עקבית בדקודק. הבחירה לנתח טקסט זהה, על אף קשייו הלשוניים, מעידה על חשיבותו ההיסטורית עצורה לעולמה של קהילה ששפתה הכתובה לא תמיד עמדה בסטנדרטים הספרותיים הגבוהים.

עמוד 001: פירוט חזון החיים ופישון הראשוני

א. הטקסט הערבי המקורי (פסוקים 8-22)

- (8) **وَالْوَحْشُ الْثَّالِثُ يُشْبِهُ النَّمَرَ وَلَهُ أَرْبَعَةُ رُؤُوسٍ وَهُوَ سَرِيعٌ...**
- (9) **وَالْوَحْشُ الرَّابِعُ لَهُ اسْنَانٌ حَدِيدٌ وَهُوَ خَوْفٌ شَدِيدٌ مِنْ جَمِيعِ الْوَحْشِينَ الَّذِي كَانُوا قَبْلَهُ**

...

- (16)alarieha al-waw-hush al-zin ab-sir-thum hum ar-rib-ut malkat. wal-waw-hush al-zu-hu ho shbe libba
ho malk bab-el wo ho yisbiṭt al-arḍ x̄m̄s̄m̄t̄ wo x̄m̄s̄m̄t̄ wo x̄m̄s̄m̄t̄ s̄n̄t̄...
(17) wal-waw-hush al-thāni al-zu-hu ab-sir-thu yisbiṭt j̄s̄d a-n-s̄an ho malk al-rom wo ho yisbiṭt al-arḍ
k̄m̄t̄ al-hidid... wi-mulk u-l̄ al-arḍ x̄m̄n̄m̄t̄ wo a-hd u-sh̄r s̄n̄t̄
(18) wal-waw-hush al-thal-thu al-zu-hu ab-sir-thu yisbiṭt n̄m̄r ho malk al-ala-ni-yūn̄ wo he yisbiṭt u-l̄ al-arḍ
al-f̄ u-thla-thu s̄n̄t̄...
(19) wal-waw-hush al-ra-ib-ut al-zu-hu ab-sir-thu yisbiṭt h̄idid ho malk b̄n̄i as-mu-ayil
(20) wal-waw-hush al-ra-ib-ut al-zu-hu ab-sir-thu yisbiṭt h̄idid ho malk b̄n̄i as-mu-ayil
(21) w̄-m̄l̄k̄h̄ t̄k̄on u-l̄ al-arḍ a-yam̄a k̄thi-r̄
(22) t̄l̄k̄ al-a-m̄a t̄k̄on m̄ n̄s̄l̄ ab-r̄ah-im̄ m̄ s̄ar̄h̄ z̄o-ja ab-r̄ah-im̄

ב. תרגום לעברית (בסגנון תקופתי)

- (8) וּפְמִיה פָּשָׁלִישִׁית דֹמֶה לְגַמֵּר וְלֹהֵא אֲרַבְּעָה בְּאָשִׁים וְהֵיא מְהִיבָה...
(9) וּפְמִיה בָּרְבִּיעִית שְׁנִי בְּרַזֵּל לְהֵ, וְאִימְתָּה גְּדוּלָה מְכֻלָּה הַמִּזְרָחָה אֲשֶׁר הִוֵּ לְפָנֶיה.
...
(16) אֲרַבְּעָה הַמִּזְרָחָה אֲשֶׁר פָּזִיתָ, אֲרַבְּעָה מְלָכִיות הַגָּהָה. וּפְמִיה אֲשֶׁר דֹמֶתֶה כְּלֹבִיאָה, הֵיא מְלָכֹות
בְּגָלָל, וְהֵיא תְּשִׁלְטָה בְּאָרֶץ חַמְשָׁה מְאוֹת עַמְּמִינִים וְקַמְשָׁה שְׁנָה...
(17) וּפְמִיה הַשְּׁנִיה אֲשֶׁר פָּזִיתָ, פְּדֹמֶה לְגֹוף אָדָם, הֵיא מְלָכֹות רֹומי, וְהֵיא תְּשִׁלְטָה בְּאָרֶץ
כְּבָרְזֵל... וְתִמְלֵךְ עַל בָּאָרֶץ שְׁמוֹנָה מְאוֹת וְאַמְתָּה עַשְׂרָה שְׁנָה.
(18) וּפְמִיה פָּשָׁלִישִׁית אֲשֶׁר פָּזִיתָ, פְּדֹמֶה לְגַמֵּר, הֵיא מְלָכֹות בָּאָלָאנִים, וְהֵיא תִּמְלֵךְ עַל בָּאָרֶץ
אַלְף וְשִׁלְוָשִׁים שְׁנָה...
(19) וּפְמִיה בָּרְבִּיעִית אֲשֶׁר פָּזִיתָ, פְּדֹמֶה לְבָרְזֵל, הֵיא מְלָכֹות בָּנִי וְשִׁמְעָאל.
(20) וְמְלָכָתָה תְּהִיא עַל בָּאָרֶץ יְמִים בְּבִים.
(21) וְמְלָכָתָה תְּהִיא עַל בָּאָרֶץ יְמִים בְּבִים.
(22) בָּאָמָה הֵיא תְּהִיא מִזְרָע אֲבָרָקָם, מִשְׁכָּה אַשְׁתָּא אֲבָרָקָם.

ג. ביאור ופרשנות

הערות מבארות

1. העדכון הדramatic של חזון המלכויות: כאן טמון החידוש המרכזי והמהפכני של החיבור. המחבר נוטל את מודל ארבע המלכויות מדניאל, אך משנה את זהותן כדי להתאים למציאות זמנו. רואו

הchina	ספר דניאל (פרשנות מסורתית)	"החזון הארבעה-עשר"
ראשונה	אריה עם כנפי נשר (בבל)	לביאה (בבל)
שנייה	דוב (מדי ופרס)	דמות אדם (רומא/ביזנטיון)
שלישית	נמר עם 4 כנפיים ו-4 רגליים (יוון)	נמר (האלנים)
רביעית	חיה נוראה עם שני ברגז (רומא)	חיה נוראה עם שני ברגז (בני יsumaאל)

הסתiya המשמעותית ביותר היא היזוי שלchina הרבעית, האימפרנית מכלן, עם "מלכות בני יsumaאל". בעוד שבפרשנות היהודית והנוצרית הקללאסית china הרבעית היא רומא, מחברנו "معدכן" את הנבואה: רומא (האיימפריה הביזנטית) היא המלכות השנייה, ואילו הכוח האסלאמי הוא המלכות الأخيرة והאכזרית ביותר לפני אחרית הימים. זה מבהיר פרשני נועז שנועד לתת פשר תאולוגי לשפטם המוסלמי במצרים.

2. **זהויות מסתוריות:** זיהוי china השלישית עם "האלנים" (מלך העליונים) הוא ייחודי ומעורר תמייה. האלנים היו עם נודדי ממוצא איראני שפעל בשולי האימפריה הרומית, אך מעולם לא הקים איימפריה בסדר הגודל של יוון. יתרון שמדובר בשיבוש שם או בכינוי סמלי לכוח אחר.

3. **יחס בני יsumaאל לשרה:** הפסוק המפתח (22) המיחס את בני יsumaאל לשרה, ולא להגר, הוא הצהרה תאולוגית טעונה. יתרון שהמחבר מנסה להסביר את הצלחתם הכבירה של העربים בכך שהם, כביכול, יורים "חוקים" של הבטחת הצעיר לאברהם, או שזו דרכם אירונית להציג את הטרגדיה – אך נלחם באחיהם.

עמוד 200: נבואות על מלכי יsumaאל (מלכים 14-10)

א. הטקסט העברי המקורי (פסוקים 23-34)

(23)...وتسعة عشر ملكا يكونان على الارض من ذلك الجنس من بنى اسماعيل الى أن يكون كمال اخر الزمان

(24) والملك العاشر الذي يصير منهم يكون مثلنبي... وهو يصنع العدل يشبع الجياع

ويكسي العراة...

- (25) والملك الحادى عشر الذى يكون منهم يصنع ظلما على كل الارض...
(26) ويضايق المؤمنين على الارض حتى لا يوجد من يبيع ولا من يشتري ويتنهدون
اثنان واربعون شهرا...
(30) وفي سنة مايه وعشرة سنين من ملكته يثور حرب بينهم وبين الحبوش

ב. תרגום לעברית (בסגנון תקופתי)

- (23) ...וְתִשְׁעָה עָשֶׂר מֶלֶכִים וְהֵyo עַל הָאָרֶץ מִן הַגּוֹעַ הַהוּא, מִבְנֵי יְשֻׁמּוּאָל, עַד אֲשֶׁר יָבֹא קָז
אָסְרִית הַיּוֹםִים.
- (24) וּבָמֶלֶךְ הַעֲשֵׂרִי אֲשֶׁר יָקֹם מִמֶּה וְהֵyo כְּנַבְיָא... וְהֵyo יְעַשָּׂה צָדָק, יְשִׁבֵּעַ רְעָבִים וַיְלַבֵּשׁ
עֲרָמִים...
- (25) וּבָמֶלֶךְ הַאַחַד-עָשֶׂר אֲשֶׁר יָקֹם מִמֶּה יְעַשָּׂה עֹז עַל כָּל הָאָרֶץ...
- (26) וַיַּצֵּר לְפָמָמִים עַל הָאָרֶץ עַד אֲשֶׁר לֹא יִמְצָא מָזֵר וְלֹא קָוָה, וַיַּאֲתַחַוּ אַרְבָּעִים וְשָׁנִים
חֲדָשִׁים...
- (30) וַיַּבְנֵת מִاهָה וְעַשָּׂר שָׁנִים לְמֶלֶכוֹתָו, תָּקוּם מַלְכָמָה בֵּיןם וּבֵין הַמִּבְשָׂרִים (הַכּוֹשִׁים).

ג. ביאור ופרשנות

הערות מבארות

1. **סוגת "רשימות الملכים":** החיבור עבר כתעת סוגה אפקטטיבית מוכרת של סקירת ההיסטוריה
עתידית דרך רשימת שליטים. המספר הכללי של 19 מלכים נועד ליצור תחושה של היסטוריה
קבועה מראש, המתקדמת באופן בלתי נמנע אל הקץ המועד. כל מלך מייצג תקופה, ודרכ אפיון
מעשייהם (צדוק או רשע) המחבר מפרש את תולדות השלטון המוסלמי.
2. **نיגוד בין שליטים:** הניגוד החrif בין המלך העשירי, " הצדיק ", לבין המלך האחד-עשר, " הרשע ",
הוא מוטיב קלסי. יתרון שהדבר משקף תקופות ההיסטוריות ממשיות של הקלה ורדיפה לסירוגין, או
שהוא משמש ככלי ספרותי להדגשת השיריות וההפרכיות של השלטון הארצי.
3. **رمיזות לחזון יוחנן:** תיאור הרדיפה הכלכלית תחת המלך ה-11 ("לא ימצא מזcer ולא קונה")
ותקופת הסבל ("أربعم شهرين صد شهرين") הם רמזות ברורות לחזון יוחנן. ב חזון יוחנן י"ג, י"ז, החיה
אוסרת מסחר על מי שאינו לו אתתו החיה, וב חזון יוחנן י"א, ב', הגויים רומסים את עיר הקודש
במשך 42 חודשים. המחבר שואב דימויים אלו כדי לתאר את סבל קהילתו.

4. האובי מדרום: האזכור של מלכמת עם ה"חברים" (الجبوش), כוללם הכוויים או הנוביים, הוא רمز היסטורי חשוב. הוא משקף את המתייחסות הצבאית ארוכת השנים בין מצרים המוסלמית לבין הממלכות הנוצריות של נוביה (כמו מקוריה ואלודיה) שמדרום לה. אזכור זה מעגן את החיבור בתווך הקשר גאופוליטי ספציפי.

עמוד 003: המשך רשימת המלכים (15-18) והסכסוכים הפנימיים

א. הטקסט הערבי המקורי (פסוקים 41, 47)

(41) فيكون شديداً وصعباً في نفسه مثل الأسد... ويكون بوجهين وبليسانين

...

(47) والملك السابع عشر الذي يصير منهم يثور حرب بينه وبين جنسه هذا الذي عدده
ستمائة وستة وستين

ב. תרגום לעברית (בסגנון תקופתי)

(41) ובקה עז וקשה בונפשו לארכיה... ובקה בעל שני פנים ושתי לשונות.

...

(47) ובמלך השבעה-עשר אשר יקום ממקם, מקום מלטמה ביןו ובין בני מינו, זה אשר מספרו
שש מאות ושים שיש.

ג. ביאור ופרשנות

הערות מבארות

1. סמל הצביאות: התיאור של המלך ה-15 כ"בעל שני פנים ושתי לשונות" הוא דימוי רב עצמה לתיאור שליט צבאי, בוגדי ובלתי צפוי. דימויים כאלה נועדו לערער על הלגיטimitiy של השלטון ולהציגו כשליטי ומושחת מיסודה.

2. המספר 666: הקישור המפורש של המלך ה-17 למספר 666 הוא אחד הרוגעים הדramaticums בטקסט. המחבר נוטל את הסמל המובהק ביותר של האנטיכריסט מחזון יוחנן י"ג, י"ח, וմבדיק אותו על אחד השליטים היישמעאים. בכך הוא קובע באופן חד-משמעות כי מלכות זו אינה רק אויב

פוליטי, אלא התגלמות של כוח שטני, אויבו של המשיח. זהו שימוש פולמוסי חריף שמטרתו לעשות דמוניזציה לאובי.

3. **מלחמות אזרחים:** תיאור המלחמות הפנימיות ("מלחמה בין ובין בני מינו") הוא מוטיב חוזר. عبر ההיסטוריה הנרדפת, סכסוכים פנימיים במחנה האויב הם סימן לחולשה, לשחיתות, ואולי אף סימן לתחילת הקrise של המלכויות הרשעה. תיאורים אלה נועד לעודד את רוחם של המאמינים ולהראות כי מלכות הרשע מכליה את עצמה מבפנים.

עמוד 004: המלך התשעה-עשר ועלית הטורקים

א. הטקסט המקורי (פסוקים 54, 58, 59, 65)

(54) ومن بعد هذا يقوم صبي الذي هو التاسع عشر ملك...

(58) وله وجه لا يختزى وينسا خافة الله

(59) ولا يحفظ ناموس أبيه اسماعيل ولا أمه اذ في رومية ويكون ناسيها وسكرانا في كل وقت

(65) وبعد ذلك تثور عليه امة غريبة تدعى الترك...

ב. תרגום לעברית (בסגנון תקופתי)

(54) ואחרי זה יקום נער, אשר הוא במלך בתשעה-עشر...

(58) ופניו לא יבוזו, ונשכח וראת אליהם.

(59) ולא נשמר תורת أبي שמעיאל ולא אמו אשר ברומי, ויהיה שוכן ושבור בכל עת.

(65) ואחרי כן יהיה עליו אמה זרה פנקראת טורקים...

ג. ביאור ופרשנות

הערות מבארות

1. **Appearance of the last king:** המלך ה-19, האחרון בראשימה, מתואר כארכיטיפ של השליט הרשע באחרית הימים. הוא "חסר בשפה" (وجه לא יختזى), "שוכח את יראת אלוהים", ומתרנכר למסורת ("לא ישמר תורה أبي שמעאל"). תיאור זה מזכיר את דמותו של אנטיאוקוס אפיקנס בדניאל ו'א',

המתואר כמלך בזוי ומתרנכר לאלוהי אבותינו. המלך ה-19 מסמל את שיא ההשחתה והכפירה של המלכות הישמעאלית.

2. **הופעת הטורקים:** כניסהם של ה"טורקים" (الترك) לנבואה היא נקודת מפנה ורמז היסטורי חשוב. היא מאפשרת לתארך את החיבור, או לפחות את ערכתו הטופית, לתקופה שבה האימם הטורקי הפך למשמעותי במצר חתיכו (החל מהתקופה הסלג'וקית במאה ה-11, וביתר שאת בתקופה הממלוכית והעות'מאנית). הטורקים מוצגים כאן ככוח חיזוני שבא להעניש את המלכות הישמעאלית המשחחתת, ובכך מניע את האירועים לקרה סופם.

3. **דמות מסורתית: "סרפידוס":** בהמשך העמוד (פסוק 66) מוזכרת דמות בשם "סרפידוס" (ساريبيوس) הנלחמת בטורקים. זהותו אינה ברורה. יתכן שהוא שם משובש של מנהיג היסטורי, או שם סמלי המייצג עצמה אחרת, אולי את האימפריה הביזנטית ("רומא" החדשה) או כוח צלבני.

עמוד 005: המלחמה הגדולה, גוג ומגוג, והאנטיכריסט

א. הטקסט המקורי (פסוקים 73, 78, 79, 80)

- (73) ويكون ماء النهر دم من كثرة القتلى...
(74) وبعد ذلك تقوم الامم الذين هم جوج وماجوج ويزلازعون الارض اياما كثيرة
(75) هؤلاء عددهم مثل رمل البحر ويظهر ضد المسيح ويصل كثيرين...
(76) ويقوم النبيين خنوح وايليا ويقيمون ثلاثة ايام ونصف امواتا في ارقة المدينة العظمى ايروشليم

ב. תרגום לעברית (בסגנון תקופתי)

- (73) וְיִהְיֶה מַיִם הַגָּבֵר לְצַדְמָה מִרְבָּה פְּקֻרָגִים...
(74) וְאֲסֹרִי כִּי יִקְוְמוּ בְּאַמּוֹת אֲשֶׁר הֵם גּוֹג וָמָגּוֹג וְגַעֲדֵדוֹ אֶת הָאָרֶץ יְמִים רַבִּים.
(75) אֶלְהָ מִסְפָּבָם כְּחֹלֶל הַיּוֹם, וַיַּפְּעַל צָר הַמְּשִׁיחָם (האנטיכריסט) וַיַּטְעַה בְּבַיִם...
(76) וְיִקְוְמוּ שְׁנֵי הַנְּבִיאִים, חָנוֹן וְאֶלְيָהוּ, וְיִהְיֶה שֶׁלְשָׁה יְמִים חֲצֵי מִתְּהִים בָּרוּחוֹת הַעיר הַגְּדוֹלָה יְרוֹשָׁלָם.

ג. ביאור ופרשנות

1. פסיפס של מסורות אפוקליפטיות: קטע זה הוא שיא של שילוב מוטיבים אסכטולוגיים ממוקרות מקראים ופוסט-מקראים שונים. המחבר אורג יחד מסורות שונות כדי ליצור תיאור מקיף של אירועי אחרית הימים:

- **נהרות של דם:** מוטיב מוכר ממכות מצרים ובעיקר מחזון יוחנן (ט"ז, ד'), המסמל את שיא האלימות והמשפט האלוהי.
- **גוג ומגוג:** דמויות אלו נלקחות מספר יחזקאל (פרק ל"ח-ל"ט) ומחזון יוחנן (כ', ח'), שם הן מסמלות את האויבים הסופיים של עם האלוהים שיתאספו למלחמה الأخيرة.
- **האנטיクリיסט (צר המשיח):** הטקסט משתמש במונח הנוצרי המובהק "דד אל-messiah" (צד המשיח), המקביל לדמות ה"דיג'אל" במסורת האסלאמית. הופעתו מסמנת את שיא כוחה של הרשעה עלי אדמות.
- **חנוך ואליהו:** הופעתם של "שני העדים" היא מסורת נוצרית קדומה, המבוססת על חזון יוחנן י"א. חנוך ואליהו, שעלה פי המסורת לא מותו אלא עלו השמיימה, נתפסים כמו שישבו באחריות הימים להuid נגד האנטיקリスト, להירג על ידו, ולקיים לתחיה כסימן לגאותה הקרבה.

עמוד 006: שיא החזון, קץ הרשע והגאולה

א. הטקסט הערבי המקורי (פסוקים 81, 82, 83, 85)

(81) وبعد ذلك يقوم عتيق الأيام من بين الاموات

(82) ذلك الذي رايته باعلى حجاب السماء كمثل ابن انسان سلطانه سلطان ابدى
وملكه لا تنقضى

(83) هو الذي يقتل ضد المسيح وجميع عساكره

...

(85) فقال لى الملائكة يا دانيال اخفى هذه الاقوال واختتم الى الزمان الذي
يكمروا فيه لأن هذا هو تمام كل شيء

ב. תרגום לעברית (בסגנון תקופתי)

- (81) ואחריו כן יקום עתיק פנימים מבין המיתים.
(82) הוא אשר ראייתו במעלה פרכת הרים פנימים כדמות בן אנטש, ושלטונו שלטון עוזם ומלכותו לא תשחת.
(83) הוא אשר יברג את צר הפניות ואת כל חילזניו.

...

- (85) ויאמר לי פלאך, דניאל, סתום את דבריהם פאליה ותתם עד בעת אשר יתקומו באה, כי זהה פקלית כל דבר.

ג. ביאור ופרשנות

הערות מבארות

- 1. זיהוי כריסטולוגי:** שיאו של החזון הוא בפרשנות הクリיסטולוגית המובהקת שהוא מעניק לדמויות מדיינאל פרק ז'. הטקסט מזהה במפורש את "עтик היום" (עтик היום) עם "בן האנוש" (בן אסן). במסורת הנוצרית, שתי הדמויות הללו (ובמיוחד "בן האנוש") מזוהות עם ישו המשיח. הקביעה כי דמות זו "תקים מבין המתים" מחזקת את הזיהוי הזה, וкосשרה את הגאולה האסקטולוגית לתחייתו של ישו.
- 2. הגאולה כהתערבות אלוהית:** הגאולה אינה מושגת בכוח אנושי. היא תוצאה של התערבות ישירה של הדמות המשיחית ("עתיק היום" / "בן האנוש"), אשר הרגת את האנטיכリスト ומחייבת את כוחות הרשע. מסר זה נועד לחזק את הקהילה המאמינה, ולהבטיח להם כי על אף חולשתם הארץ, הניצחון הסופי מובטח על ידי כוח שמיימי.
- 3. חתימת החזון:** הכווי לחתימת הדברים ("סתום את הדברים וחתום") מהדחד באופן ישיר את סיומו של ספר דניאל המקראי (יב, ד'-ט'). באמצעות שימוש באותה מסגרת ספרותית, המחבר טוען לסמכתה נבואית עברו חיבורו. הוא מציג את נבואותיו המעודכנות לא כחידוש, אלא כ吉利 של סודות שהיו חתומים ועתה הגיעו זמן להתגלות.

סיכום ומסקנות

הנרטיב המרכזי של "החזון הארבעה-עשר לדניאל" הוא עדכון רדייקלי של חזון ארבע המלכות המkräאי, המותאם למציאות של קהילה נוצרית תחת שלטון אסלאמי. המלכות הרביעית והאחרונה, המסמלת את שיא הרשע לפני הקץ, מזוהה באופן מפורש עם "מלך בני יsumaאל". החיבור מתאר את תולדותיה של מלכות זו דרך סדרה של 19 שליטים, המופיעים במעשי צדק ורשע, בסכסוכים פנימיים ובأيامיים חיצוניים (כמו הופעת הטורקים). רצף אירועים זה מוביל בסופו של דבר לשיא אפוקלייפטי:

הופעת האנטיכריסט, פיעולתם של חנוך ואליהו, ולבסוף, התערבותו של המשיח (המזוהה עם "עתי"
היוםין" ו"בן האנוש") אשר משמיד את הרשע ומוכן למלכות עולם.

כוחו של החיבורطمון ביכולתו להשתמש במסורת מקראית מוכרת וסמכותית כדי להעניק פשר, סדר
ותקווה למציאות ההיסטורית חדשה,:autoית ומאיימת. הוא מהווים דוגמה מרתקת לאופן שבו קהילת
מיועט מתמודדת עם מצוקותיה באמצעות יצירה ספרותית-נبوאית, המפרשת את ההווים שלב הכרחי
בתוכניות אלוהיות גדולה המובילה לגאולה. בכך, החיבור אינו רק פרשנות מקראית, אלא תגובה
תאולוגית-פוליטיית חייה ונשניתה למצובה.

מעבר לערכו התאולוגי, "החזון הארבעה-עשר" הוא מסמך היסטורי רב-ערוך. הוא חושף בפניינו את
הפחדים, התקנות, והתפיסות האסתטולוגיות של קהילה נוצרית במצריה התיכון תחת שלטון האסלאם
בימי הביניים. האזכורים של "החברים" ו"הטורקים", לצד השימוש במונחים כמו "צץ המשיח" והמספר
666, מספקים הצצה נדירה לעולם המנטלי של אנשים שניסו להבין את מקומם בהיסטוריה ובתוכניות
הגאולה האלוהית.